

Skador och sjukdomar

1: Lätt: **Vad är normaltemp hos häst?**

37,2–38,2 °C

Medel: **Vad är normal andningsfrekvens per minut hos häst?**

8–16 andetag/minut

Svår: **Vad är normal hjärtfrekvens i vila hos en fullvuxen häst?**

28-40 slag/minut

2: Lätt: **Hur undviker man smittor?**

Ett välutvecklat smittskyddssystem

Medel: **Hur ofta ska man kolla mask hos en vuxen häst?**

Genom träckprov 1–2 gånger per år (vår och höst)

Svår: **Vilken är det vanligaste viruset hästar får?**

EHV1

3: lätt: **Vad gör man när man visiterar en häst?**

Den noggranna dagliga kontrollen när man tittar på och känner igenom hästen

Medel: **Hur ofta ska man visitera en häst?**

Varje dag

Svår: **Varför är det viktigt att när man visiterar en häst att man gör lika varje gång?**

Så du vet hur hästen känns normalt och snabbt kan upptäcka avvikelser

4: lätt: **Hur behandlar man ett sår?**

Rengör med tex koksaltlösning och kontakta veterinären vid behov.

Medel: **Vad är vanligaste tecknet på att ett sår ha blivit infekterat?**

Ökad svullnad runt såret som inte avtar efter ett par dagar

Svår: **Vilken typ av vaccin är nödvändigt att ha vid sårskador?**

Stelkramp

5: lätt: **Varför är sjukhage viktigt att ha?**

För att ge den möjlighet till frisk luft, begränsad rörelse och social kontakt

Medel: **Vad är syftet med en sjukhage?**

Ge en skadad eller sjuk häst möjlighet till en säker utevistelse när hästen är i behov av vila.

svår: **Vad ska man tänka på när man hanterar en häst som vilat?**

Sätta i gång träningen långsamt och kontrollerat

6: lätt: **När man måste avliva en häst, känner hästen något?**

Nej det går snabbt och vid behov får den lugnande.

Medel: **Vilka tre sätt kan man ta bort en häst på?**

Bultning, medicinskt och slakteri

Svår: **Vad har hästägaren för sista ansvar?**

Lämna in passet till avelsförbund för att notera hästen som död

7 lätt: **Hur ofta behöver en häst vanligtvis skos?**

Var 6:e- 8:e vecka

Medel: **Kan sko perioden vara olika för olika hästar?**

Ja

Svår: **Varför är bra hovvård viktigt?**

För att bra hovvård kan förebygga skador och problematik, ”Ingen hov, ingen häst”

8 lätt: **Vad är karens?**

Tiden ett läkemedel påverkar kroppen och kan därmed även kan påverka tävlingresultatet

Medel: **Finns det olika typer av karens?**

Ja, till exempel slaktkarens och tävlingskarens.

Svår: **Kan du dopa en häst omedvetet?**

Ja, till exempel en energidrycks burk som innehåller koffein. Det kallas kontaminering.

9. **Vilken/vilka maskar är detta?**

Lilla blodmasken

10. **Vilken/vilka maskar är detta?**

Stora blodmasken och lilla blodmasken

11. **Vilken/vilka maskar är detta?**

Överst: Springmask hane

Mellan: Springmask hona

Nederst: Spolmask

12: **Vilken/vilka maskar är detta?**

Springmask

13. **Vilken/vilka maskar är detta?**

Bandmask

14. **Vilken/vilka maskar är detta?**

Styngflugor

15: lätt: **Finns det anmälningspliktiga sjukdomar?**

Ja

Medel: **Ge exempel på en anmälningspliktig sjukdom?**

Till exempel Rabies, Hästinfluensa, kvarka. Fullständiglista hos www.sva.se

Svår: **Varför är dom anmälningspliktiga?**

För att det ska snabbt kunna minska smittspridningen, hålla koll på vart det sprider sig så att man kan skydda både djur och människor.

16: lätt: **Vad är skillnaden på bakterier och virus?**

Virus kan inte leva utan ett värdjur, medan bakterier är ett eget liv. Bakterier är även större än virus och kräver närmare kontakt för smitta.

Medel: **Vilket kan man vaccinera mot bakterier, virus eller båda?**

Båda

Svår: **Vad är de vanligaste symtomen på en virusinfektion?**

Feber, hosta, näsflöde och magproblem

17: lätt: **Nämn tre hovdelar?**

Traktadel, sidodel, tådel, balle, mittstrålfåra, hörnstöd, sidostrålfåra, stråle, sula, bärrand, lamellrand, vita linjen, vägghorn, sulhorn, strålhorn

Medel: **Vad är hovens funktion?**

Hovens funktion är att ge stöd, fungera som stötdämpare och en pump till blodet.

Svår: **Hur stor belastning är det på hoven vid ett tävlings tempo? (galopp och hoppning)**

Upp till 1,5 ton

18: lätt: **Kan felaktig benställning öka risken för skador?**

Ja, tex belastningsskador

Medel: **Vad är en korrekt frambenställning?**

De ska kunna gå och dra en linje från bogen genom carpus ner till hoven och linjen ska vara rak eller svagt utåtrotterad.

Svår: **Vad är bockbent?**

Frambenets knä är böjt framåt vilket ger en felaktig benställning

19: lätt: **Vad är hästens rörelseapparat?**

Alla vävnader i hästens kropp som samverkar för att skapa rörelse

Medel: **Vad är det vanligaste skadorna i hästens rörelseapparat?**

Hältor från skador på senor, leder och ligament.

Svår: **Hur många av alla sjukdomsfall rör hälta?**

Ungefär hälften

20: lätt: **Vad är botulism?**

Botulism är en livshotande förgiftning som förlamar kroppen och hästen dör ofta inom 48-72 timmar av andningsförlamning eller cirkulationssvikt, kan dock vara allt ifrån ett par timmar till en vecka.

Medel: **Vad är symptomen på botulism**

Svårigheter att svälja foder och vatten, salivering, slapphet, hängande ögonlock och förstörade pupiller, svårigheter att hålla upp huvudet, svårigheter att gå, svaghet och darrningar i muskulatur, nedsatt pupillreflex, kolik, förstoppning och utspänd urinblåsa.

Svår: **Vad orsakar botulism?**

Botulism är en livshotande förgiftning orsakad av ett kraftfullt nervgift (botulinumtoxin) som produceras av bakterien Clostridium botulinum, ofta vid kontaminerat foder av t.ex döda djur.

Anatomi

Vad är nummer 1-36 yttre anatomi?

1=Panna 2=Nosrygg 3=Mule 4=Näsborre 5=Mungöpa 6=Ganasch 7=Nacke 8=Hals 9=Struprand 10=Bog 11=Bringa 12=Manke 13=Bål 14=Flank 15=Rygg 16=Ländrygg 17=Kors 18=Svans 19=Höft 20=Lår 21=Bakknä 22=Skank 23=Has 24=Ljumske 25=skap 26=Överarm 27=Armbåge 28=Underarm 29=framknä 30=Skena 31=Kota 32=Krona 33=Kronrand 34=Hov 35=Karled 36=ballar

Vad är nummer 1-39 skelett?

1=Skalle 2=Halskotor 3=Bröstkotor 4=Revben 5=Ländkotor 6=Korsben 7=Svanskotor 8=Bröstben 9=Bogblad 10=Vassa bogbladskant 11=Överarmsben 12=Bogled 13=Armbågsled 14=Armbågsben 15=Underarmsben 16=Karpalled 17=Ärtben 18=Skenben 19=Griffelben 20=Kotben 21=Kotled 22=Kotsenben 23=Kronben 24=Kronled 25=Hovben 26=Strålben 27=Hovled 28=Bäcken 29=Korsbensknöl 30=Höftbensknöl 31=Lårben 32=Höftled 33=Bärbensknöl 34=Knäled 35=Knäskål 36=Skankben 37=Vadben 38=Hasled 39=Hälben

Foder

1. Lätt: **Till vilken foderkategori tillhör hö?** Grovfoder

Medel: **Hur skiljer sig hö, hösilage och ensilage åt?** Det är skillnad på vilken torrsubstans fodret har, samt hur det är tillvara taget på. Hö är torkat gräs, hösilage är inplastat där det sker jäsnings i en syrefri miljö för att förhindra mögel och ensilage är inplastat eller förvaras i silo men är blötare och därav har jäsnings gått så långt att det skapas mjölksyrabakterier och pH-värdet sänks

Svår: **Vad är torrsubstansen på hö, på hösilage och på ensilage?** Den generella torrsubstansen är 84% på hö, 55-75% på hösilage och 30-50% ensilage

2. Lätt: **Vad behöver hästen äta mest av?** Grovfoder

Medel: **Varför behöver hästen äta mest grovfoder?** För att hästen är en gräsätare utvecklad till att äta och beta länge för att upprätthålla en bra matsmältning.

Svår: **Vad händer i hästens magsäck om den är tom?** Magsaften i magsäcken kan skvätta upp i delar av magsäcken som inte tål den sura miljön, vilket leder till frätskador och magsår.

3. Lätt: **Hur mycket dricker hästar per dygn?** 5 liter per/100 kg kroppsvikt

Medel: **Vad kan vätskebrist leda till hos häst?** Det kan påverka hästens prestation, foderintag, störa mag-/tarmkanalen, uttorkning och i värsta fall kolik.

Svår: **Stannar vatten upp i hästens matsäck när hästen dricker?** Nej

4. Lätt: **Vad händer om hästen får för lite mat?** Den går ner i vikt och svälter vid alldeles för lite mat, får brist på näring och energi

Medel: **Varför är det bra att räkna ut en foderstat?** För att hästen ska få i sig rätt mängd och balans av alla näringsämnen.

Svår: **Vad är konsekvenserna av en felaktig foderstat?** Hästen kan få över- eller underhull samt kan den få i sig felaktig mängd näringsämnen, sjukdomar som kolik och bristsjukdomar

5. Lätt: **Finns det växter som är giftiga för hästar?** Ja

Medel: **Vad gör man för att minimera risken för att hästen äter giftiga växter?** Man rensar hagarna innan man släpper ut hästarna, samt kontrollerar regelbundet att det inte tillkommit giftiga växter. Fodra med tillräckligt med foder

Svår: **Vad ska man göra om man misstänker förgiftning hos häst?** Kontakta veterinär omgående, tidig veterinärvård och diagnos är avgörande.

6. Lätt: **Finns det olika sorters foder?** Ja

Medel: **Kan man fodra betfor utan att blöta det?** Nej

Svår: **Hur mycket kraftfoder kan du utfodra med per gång?** Max 150 g stärkelse/ per 100 kg kroppsvikt, eftersom hästens tarmar inte klarar av att ta upp mer än så gången.

7. Lätt: **Behöver hästen salt?** Ja

Medel: **Hur får hästar i sig salt?** Via saltstenar och extra tillskott av salt gärna i vattnet.

Svår: **Hur mycket salt ska en häst i vila ha?** 5.1g/100kg kroppsvikt

8. Lätt: **Vad händer om hästen får för mycket mat?** Hästen går upp i vikt och lägger på sig fett.

Medel: **Vad kan övervikt leda till?** Övervikt ökar risken för hälsofarliga sjukdomar som fång, samt sliter extra mycket på hästens leder och senor, nedsatt ork.

Svår: **Hur undviker man överhull?** Man har en korrekt uträknad foderstat. Bra foderstyrning. Lagom mängd aktiviteter.

9. Lätt: **Vart på marken ska du lägga fodret?** Torrt och rent ställe

Medel: **Vad ska man tänka på när det är mer än 1 häst i hagen du ska fodra?** Att alla hästar har minst en varsin hög samt att du inte hamnar i mellan hästarna, och att fodret placeras med lagom avstånd.

Svår: **Vad kan hända om du lägger fodret i smuts eller träck?** Hästen kan få i sig bakterier, smuts och parasiter och bli sjuk.

10. Lätt: **Ska man försöka fodra alla hästar samtidigt?** Ja

Medel: **Vad kan hända om man inte fodrar alla hästar samtidigt?** Hästarna blir stressade och det skapar större risker för bråk.

Svår: **Vad kan bli följderna om man fodrar olika tider?** Hästarna kan få stressrelaterade problem i långa ändan, hästar är vanedjur som gillar rutiner och att en häst får mat tidigare än alla andra kommer stressa övriga hästar.

11. Lätt: **Måste hästar äta mineraler?** Ja, alla hästar har ett behov av att få i sig tillräckligt med mineraler

Medel: **Vad är Ca/P (Kalcium/Fosfor) kvoten för något och var ska den ligga?** Ca/P är en kvot på Kalcium och Fosfor som ska ligga mellan 1.2-1.8 men aldrig under 1.1

Svår: **Vad händer om Ca/P (Kalcium/Fosfor) inte är i balans?** OM Ca/P inte är i fas kan skelettet bli urkalkat och gå sönder

12. Lätt: **Kan olika hö ha olika mängd näring?** Ja

Medel: **Vad tar man reda på i en foderanalys?** Höets näringsvärde, höets TS halt.

Svår: **Kan man med blotta ögat se hur mycket näring ett grovfoder innehåller?** Nej

13. Lätt: **När behöver hästen som minst foder?** När den står på boxvila

Medel: **Vad innebär underhållsbehov?** Det hästen behöver i näring för att kunna överleva och göra sina naturliga behov.

Svår: **Finns det någon/några aspekter som ändrar underhållsbehovet?** Underhållsbehovet ändras beroende på om hästen är lättfödd, normalfödd eller svårfödd.

14. Lätt: **Hur länge söker hästar naturligt efter mat?** 16-20 timmar

- Medel: **Hur lång är den längsta pausen hästen frivilligt tar från att äta?** 4 timmar
Svår: **Hur många procent av hästens pauser från mat är under 2 timmar?** 90%
15. Lätt: **Innehåller grovfoder vatten?** Ja
Medel: **Vad innebär ordet torrsubstans?** Den andel av grovfodret som inte är vatten.
Svår: **Hur mycket TS (Torrsubstans) per 100 kg kroppsvikt ska en häst ha per dag?** Minst 1 kg torrsubstans/100 kg kroppsvikt men rekommendationen är 1.5-2 kg/100 kg kroppsvikt
16. Lätt: **Kan grovfoderbalar självantända?** Ja
Medel: **Varför självantänder grovfoderbalar?** För att balarna blir dåliga och börjar värma upp sig själva när det kommer i kontakt med syre och är förslutet i plast.
Svår: **Kan möjligt hö lukta parfym?** Ja
17. Lätt: **Nämn 3 olika fodermedel**
Medel: **Nämn 6 olika fodermedel**
Svår: **Nämn 9 olika fodermedel**
Betfor, Havre, Korn, Olja, Grovfoder (Hö, Hösilage, Ensilage, Halm), Majs, Fullfoder (t.ex pellets), lucern, soja, vetekli, linfrö, med flera.
18. Lätt: **Finns det foder som måste blötläggas?** Ja
Medel: **Vad kan hända om man inte blöter foder som måste blötläggas?** Hästen kan få foderstrupsförstoppning och kolik.
Svår: **Kan det vara livshotande att inte blötlägga foder som måste blötläggas?** Ja
19. Lätt: **Varför behöver en häst protein?**
För att kunna bygga muskler, och andra delar av kroppen. Protein är kroppens byggstenar.
Medel: **Vad betyder smältbart råprotein?**
Det är andelen protein hästen kan ta upp och bryta ner som finns i fodret.
Svår: **Hur mycket smältbart råprotein behöver en häst per MJ energi?**
Det normala är 6 gram smältbart råprotein per MJ energi, men till exempel unghästar och dräktiga ston behöver mer.
20. Lätt: **Behöver en större häst mer energi och protein än mindre?**
Ja
Medel: **Finns det raser som är mer lättfödda eller svårfödda?**
Ja, generellt brukar kallblod och ponnyer klassas som lättfödda, medans varmblodiga travare och fullblod svårfödda.
Svår: **Vilka anledningar finns det till ett ökat näringsbehov?**
Ökad mängd träning, kön (hingst), dräktighet, digivning, ålder(unghästar samt hästar över 20 år), kyla, grupphållning.

Exempel på hur man kan spela:

Exempel 1. Placera korten kategorivis och blanda varje hög. Välj sedan vilken kategori samt nivå du vill spela och personen till höger om dig läser frågan. Svarar du rätt får du kortet. Svarar du fel läggs kortet längst ner i högen. Försten till 3 kort per kategori vinner.

Exempel 2. Blanda alla korten och lägg dessa i samma hög med frågan neråt. Välj vem som startar och sedan tar personen till höger om denne och läser upp frågan i vald nivå. Svarar du rätt får du kortet, annars läggs det längst ner i högen. Försten till 10 kort vinner.